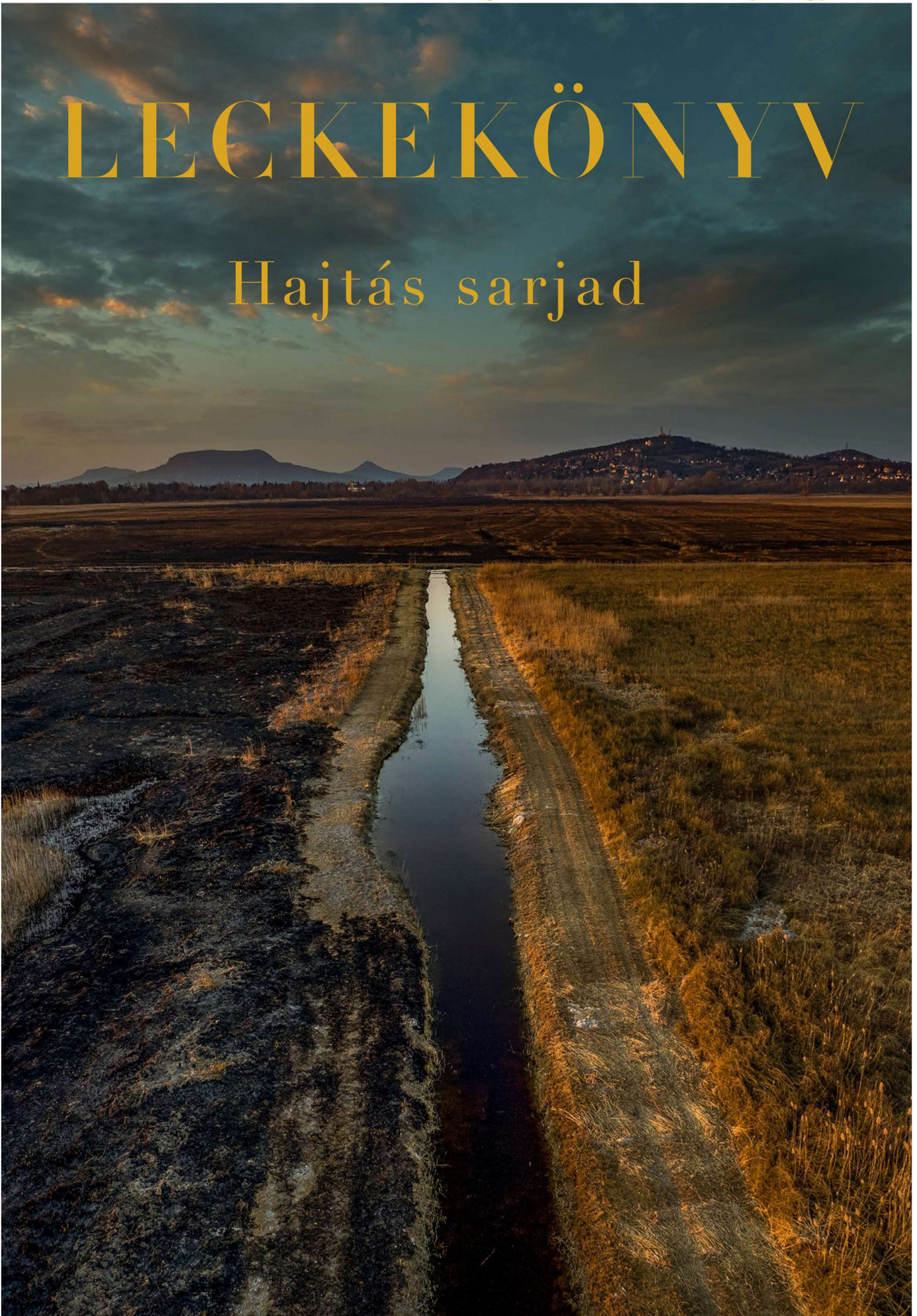

LECKEKÖNYV

Hajtás sarjad

Szerkesztői előszó

Február 27-én Fonyód és Balatonfenyves között elterülő Nagyberek nádas szinte teljes egészében leégett. A növényzet megsemmisült a tűzben. A talaj, a tűzvész idején nedves illetve, víz állásos volt, ezért a szakértők feltételezik, hogy a növényzet nem vesztette el a regenerálódó képességét. Időnként személyes életünkben is pusztítanak mindent felperzselő tűzvészek, amelyek a fájó és szomorú pusztaságot hagyják magunk után. Ennek a szimbólumaként választottuk a Nagyberek nádasról készült képet márciusi számunk borítóképeként.

Ha jól megnézzük ezt a képet, amely szintén a tűz eset után készült, megfigyelhetjük, hogy a növények vízben lévő szára még

zöld; így új hajtás sarjadhat belőle.

És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből, s gyökereiből egy virágszál nevelkedik.

Hangzik Ézsaiás próféciaja arról, hogy a Messiás miként hoz majd békét a földre. Talán soha nem vártuk még, ennyire az isteni békét, mint most. Isten szolgálóiként viszont nem helyezhetjük minden más, mindenki más elé saját várakozásunkat, ugyanis felelőséggel tartozunk a ránk bízottakra.

A tavaszi Leckekönyv ebben próbál segítséget nyújtani, többek között a tanítványságot, lelki segítséget vagy a teremtett világ védelmét figyelembe véve.

Jeszencsák Lilla

Az irodalom mindig reflektál a korra, amelyben élünk

Kortárs írókkal beszélgettünk

A Melanchthon Evangélikus Szakkollégium és a Kultuszó Egyesület a PÉNTEK¹³ eseménysorozat részeként február 19-én online kerekasztal-beszélgetést tartott. A „Kettőskönyvelés” – A tanítás és az irodalom című esemény a tanítás és az írás párhuzamait, valamint az irodalom szerepét állította a középpontba. A meghívott előadók Czéh Zoltán és Kiss László voltak, akik mellett, hogy kortárs írók, magyart is tanítanak.

Az esemény résztvevői Juhász Zoltán Andrásnak, a Melanchthon Evangélikus Szakkollégium elnökének kérdései alapján ismerhették meg az írók véleményét. A szerzők maguk is elmondták, hogy a tanítás ugyanúgy része identitásuknak, mint az írás. Czéh Zoltán az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumában, Kiss László pedig a Gyulai Erkel Ferenc Gimnáziumban tanít magyar nyelv és irodalmat. A szerzők beszámoltak róla, hogy az idővel való hatékony gazdálkodás kezdetben nehézséget okozott. Mostanra azonban már kialakult egy olyan rutin, amely segítségével mindkét tevékenység a napjaik részévé vált.

Az írók egyetértettek abban, hogy nem definiálható egyértelműen mit jelent az, hogy „tipikusan kortárs” hiszen nehezen lehet a kortárs írókra jellemző általános stílusjegyeket meghatározni. Megtudhattuk azt is, hogy kik az alkotók „tesztközönségei”, tehát kiknek mutatják meg először elkészült munkáikat. Czéh Zoltán első számú tesztközönsége a felesége, aki női szemszögből képes értelmezni az elkészült alkotást. Kiss László is a párjának mutatja meg először a műveit. A visszacsatolás rendkívül fontos – hangsúlyozza.

A szerzők két friss kötete kapcsán a felnőtté válás is szóba került, mely elmondásuk szerint nem feltétlenül a 17-18-as életkorhoz köthető, hanem mindenki számára egyedi és sokszor akár egy életen át tart. Az irodalom szerepéről, feladatáról is meséltek a szerzők. Kiss László hangsúlyozta: „az irodalom mindig reflektál a korra, amelyben élünk.” Czéh Zoltán ezt megerősítette és kiemelte a fiatalok szerepét.

Czéh Zoltán fővárosi, míg Kiss László vidéki író, így az írás eltérő környezetéről is megosztották tapasztalataikat. Czéh Zoltán kiemelte, hogy ilyen szempontból Budapest a sokszínűségével, változatosságával egyfajta végtelenséget szimbolizál, mely rendkívül inspiráló környezet számára. Ezzel kapcsolatban Kiss László megjegyezte, hogy ő a vidéki helyeket is ingergazdag helyszíneknek érzi, hiszen azok is számtalan új, addig ismeretlen lehetőségeket tartogatnak.

A beszélgetés zárásaként a hallgatóságnak is lehetősége nyílt kérdéseket feltenni a két vendégnek. A kérdések között szerepelt például az, hogy a koronavírus járvány idején, amikor az emberekkel való személyes kapcsolattartás minimális szintre redukálódik, hogyan lehet inspirációt gyűjteni az íráshoz. Czéh Zoltán bár hiányolja az emberekkel való személyes találkozásokat, vannak olyan tevékenységek, melyekre így több ideje jut, például olvasásra. Kiss László is hasonló érzésekről számolt be, véleménye szerint a tanórák struktúrája az online térben jelentősen átalakult, azonban számos új novellaötlete van, melyek elkészítésére talán most van a legtöbb ideje.

Aszódi Anett, Szebenszki Emese

„Mindjárt vége...” – „Új nap, új esély” – „Újrakezdjük?” – „Újratervezés!” – „Vissza a kezdőpontra” – „Még egyszer nem tudnám végigcsinálni”...

*Megannyi, nap mint nap használt fordulat az életünkben.
Valami újat elkezdni csábító, izgalmas, ígéretet hordozó,
reménykeltő, félelmetes, felszabadító és megterhelő is lehet –
olykor mindez egyszerre.*

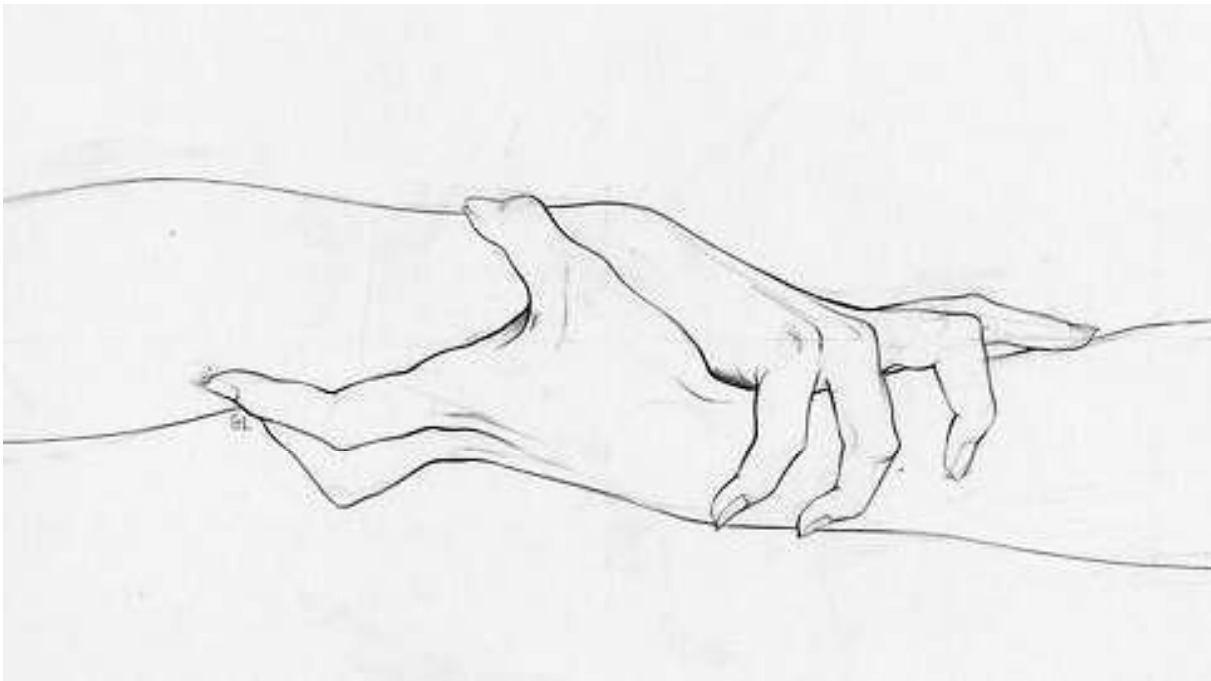
Miközben Húsvétra készülünk, a tavaszt várjuk és ízleljük, az újjászületés, a megújulás évről évre belső vágyunk. Idén mindez még egy réteget kap a járvány mindannyiunkat testileg és lelkileg is kimerítő folyamatában, aminek szorongva, dühösen, vágyakozva, reménykedve várjuk a végét. Hogy újra – ez is milyen kifejező szava a nyelvünknek – önmagunk lehessünk, újra közösségeinkben lehessünk.

Ahol valami új születik, ott valami más véget ér. Emberi léptékkal az alkotás, az építés valaminek a rombolása árán képzelhető el, csak az Isten tud semmiből teremteni. Ahogy Levinson (1978) az életünk dinamikáját meghatározó polarításokkal kapcsolatban megfogalmazta: minden életszakaszunknak feladata az alkotás és rombolás (vagy mondhatnánk: a régi eltüntetése és az új megalkotása) közti egyensúly megtalálása. Ez gyakran erőt próbáló, és nem ritkán fájdalmas folyamat. A régi elengedése olykor nem könnyű: számos értéket, örökséget, emléket, érzelmekkel töltött tartalmat hordoz az, ami véget ér. Nem értékelhetjük le teljesen, csak azért, hogy könnyebb legyen elengedni (jóakaróink sekély vigasztalásként megpróbálhatnak erre az útra vinni minket: „ugyan, ha itt hagyott, annyit is ér”, „ne is törődj vele, ez után minden csak jobb lehet”), mert azzal megtagadnánk azt a szépet, a sok jót, amit kaptunk általa, amivel többek lettünk. Az elengedés, az eltemetés, a lezárás fáj. Éppen azért fáj, mert jó is volt abban, amit magunk mögött hagyunk. És elengedni, gyászolni

a lelkünk és a testünk együtt szokott: a mély fájdalom, félelem, harag mellett fáradtságot, gyengeséget, rosszulletet, felborult emésztést, fájdalmakat hoz a veszteség. A nagy spirituális elengedés-időszakok, a böjtök ezt az állapotot segítik támogatják rítusaikkal.

Az is előfordul, hogy az elengedés, a megújulás azért késik, mert megalázó, fájdalmasan elviselhetetlen kudarc, a pszichológia nyelvén narcisztikus sérelem ért minket, és ez ellen küzdünk minden erőnkkel, utolsó leheletig. Megengedni hatalmas alázatot igényelne. Pedig az alázat nem az összeomlás. Az alázat az az énerő, amivel megsemmisülés nélkül képes vagyok elviselni a saját kudarcomat, alávetettségemet. Integritás, érettség szükséges hozzá.

A krízisek irodalma sok helyen megfogalmazza, hogy a nagy megújulások gyakran a teljes összeomlás élményéből születnek. „Le kell menni a legaljára, hogy ki lehessen jönni belőle” – hozhatjuk az ismert örvény-hasonlatot. Vagy ahogy Rohr (2012) megfogalmazza: hagyni kell az életünk első felében alakított, tökéletesített edényt (önmagunkat) teljesen összetörni, addig a pontig, míg belátjuk, hogy önerőből, magunktól nem megy, nem mehet... És akkor jön, a korábbi tartalmak megkérdőjeleződése után, a valódi tartalmak befogadása, immár nem önerőből. Újratervezés. Valódi integrálás.

***Ehhez kell egy adag reflexió,
az arra való nyitottság. És egy
még nagyobb adag kegyelem.
Egyedül nem megy.***

A kísérők persze jól jöhetnek. A megújulásban, a reflexióban, az integrálásban. De a valódi kísérő maga is aszkéta: le tud mondani a vezetés öröméről. Csak kísér. Bírja, túri, hogy a kísért a maga útját járja. Végig nézi, ahogy megformálja sok energiával azt az edényt, amit aztán hagynia kell összetörni. De nem törni össze. Nem sűrget. Nem kényszerít, nem ijesztget. Türelmesen vár. Türelmesen kísér, mint a Mester az emmausi úton.

A valódi újrakezdéshez szükséges a régi elengedése, de egyben a régi integrálása is. Aki maradék nélkül kidobja a régit, nem értékelve a megtett utat, nem használva a tévutak tapasztalatait, az integrálás nélkül, hasítással próbál boldogulni. Ilyenkor próbáljuk csak a szépet, csak a felemelőt nézni. Olykor segít persze. Néha kevesebb szorongással jár csak előre nézni – gondolhatjuk, hogy ez a valódi hit ismérve: hátra nem tekintve gyalogolni a jövőbe. Valójában az elmúlt szakaszok érlelő tapasztalata, fájdalma, örömei

mind beépülnek a személyiségünkbe, s akkor járunk jól, ha ezeket önmagunk építő részeiként merjük magunkkal vinni, elismerni, értékelni. Ehhez néha idő kell. Csak semmi sűrgetés. Az ember lelke semmit nem tesz véletlenül: annyit visel el, amennyit épp el tud.

A valódi megújulás lassú folyamat...

dr. Csáky Pallavicini Zsófia

10 lépés a szokásaink megváltoztatásában egy új, környezetbarátabb életért

1. *Amikor csak teheted gyalog, kerékpárral vagy tömegközlekedési eszközzel utazz autó helyett:* a világon mindenütt, a nap 24 órájában autók milliói püfékelik kipufogójuk mérgező gázait a levegőbe. Ezek a mérgező gázok nem csak az emberiség egészségét károsítják, hanem a környezetünk élővilágát is erősen rombolják. Emellett, ha a biciklizést vagy gyaloglást választjuk duplán teszünk az egészségünkért a rendszeres testmozgással: erősítjük immunrendszerünket, ami a mostani helyzetben különösen nagy jelentőséggel bír.

2. *Vigyázz a vízkészletre:* a tiszta víz előállítása hazánk egyik legtöbb energiáját felhasználó ipari folyamata. Bár a jelen időszak megkívánja a minél rendszeresebb és alaposabb kézmosást, nem mindegy mennyi ideig folytatjuk a vizet. Igyekezzünk a lehetőlegrövidebb idő alatt elmosogatni és megmosakodni. Ehhez használjunk házi és/vagy környezetkímélő mosogatószeret és szappant. Ahol csak teheted, fogyassz a csapvizet palackozott helyett. Magyarországon kiemelkedően jó minőségű vizet ihatunk.

3. *Vásárolj helyi, szezonális élelmiszereket:* mi sem alkalmasabb erre, mint kollégiumunk helyszíne. A piacon saját palackban tudsz vásárolni friss, házi tejet és saját dobozodban kérhetsz hazai húst. Ezek során szintén támogathatod saját egészségedet, hiszen lehetőséged van olyan állatok tejét, húsát vagy azokból készült ételeket vásárolni, melyek antibiotikum-kezelés mentesen éltek. (Szemben a szupermarketekben vásároltakkal.) Szezonális zöldségekről, gyümölcsökről általában árulkodik a készletük, áruk, de az interneten egyszerűen utána tudunk olvasni, ha nem tudjuk pontosan mi, mikor terem. \$1

4. *Ne használj egyszer használatos eszközöket:* és ittt nem csak a műanyagra gondolok. Az egyszer használatos papír, bambusz is terheli a Földünket mind energetikailag, mind nyersanyag ügyben. Természetesen egy fokkal jobb, hiszen gyorsabban bomlik le és így kevésbé terheli élővilágunkat. Használj saját üveget, poharat, zacskót, mosható vattakorongot, szalvétát, zsebkendőt... Vidd magaddal!

a bevásárlás során saját zacskóidat, vászonzsákjaidat (a spárban lehet kapni újrahasználható, mosható zsákokat). Ebbe kérd a magvaktól kezdve a zöldségeken át a péksüteményekig, amit csak lehet. Ha teheted, inkább a csomagolás nélküli ételeket válaszd. Ne feledd, minden vásárlással a voksodat teszed valamilyen termék mellé.

5. *Utasítsd vissza azokat a termékeket, amikre nincs szükséged:* talán ez az egyik legegyszerűbb lépés, mégis olykor a legnehezebbé válhat. Kell hozzá némi önérzet is és az, hogy ne legyünk befolyásolhatóak a reklámok, boltok által. Az akciós megjelölés sokszor csupán szemfényvesztés és a csökkentett ár is jóval meghaladja a valódi értékét a terméknek. Sokszor jutalmazó eszközként használja az ember a vásárlást, ha elért valamit aznap vagy a közelmúltban. Ilyenkor inkább adjunk magunknak valami maradandó élményt és töltsük az időt szeretteink körében egy vacsora, kávézás vagy mozizás keretein belül.

6. *Javítsd meg és használd újra már meglévő eszközeidet, tárgyaidat:* sokszor egészen banális dolgok szükségesek ahhoz, hogy meg tudjunk javítani egy eszközt, tárgyat. Hányszor előfordul velünk, hogy ahelyett, hogy megvarrnánk egy kilyukadt zoknit, ruhát, kidobjuk a kukába és veszünk egy újat. Vagy az, hogy ahelyett, hogy megjavítanánk betörött telefonjainkat, veszünk egy újat. Sőt, sokszor még csak el sem kell romlania, ahhoz, hogy nekünk már az új "legjobb" legyen a kezünkben. Ez a lista természetesen végtelen hosszú lehet, érdemes mindig mérlegelnünk.

7. *Használj környezetbarát keresőt:* kicsit furcsán hangozhat először, viszont már több olyan kereső is van, amivel kényelmesen tehetsz a környezetedért.

Egy ilyen alkalmazás az Ecosia. Ez egy olyan internetes kereső, ami minden 45. keresés után ültet helyetted egy fát. Ezzel igyekeznek visszaültetni Afrika és Brazília irtott esőerdőit.

8. *Válassz komposztálható fogkefét műanyag helyett:* ma már a drogériákban könnyedén hozzájuthatunk bambusz anyagból készült, lebomló fogkefékhez. Az áruk nem drágább a műanyag társaiknál, viszont ellenben velük, ezek életünk során le is bomlanak. Ha drágáljuk, érdemes összefogni és nagy mennyiségben rendelni külföldről (százas nagyságrendben). Bár ennek nagyobb az ökológiai lábnyoma, kb. ezer forintból 6-7 évre \$2 elegendő mennyiségű, könnyedén lebomló fogkefe tulajdonosai lehetünk. Ugye nem kell mondani, hogy fogkefénket maximum 6 hónapig szabad használni? :)

9. *Tarts magadnál evőeszközt:* a legegyszerűbben úgy tudod visszautasítani az egyszer használatos evőeszközöket, ha felkészült vagy és mindig tartasz magadnál egyet-egyét a szükségesekből. Ennek legegyszerűbb módja, ha betekered őket egy anyag szalvétába és úgy helyezed a táskádba. Így már papír szalvétát sem kell használnod. A foltok kiszedésére pedig számtalan folttisztító szappan áll már rendelkezésünkre.

10. *Beszélg róla a barátaidnak, családtagjaidnak:* ha bármilyen jó tanácsot sikerült elsajátítani, ne habozz továbbadni a tudásodat körülötted élő társaiddal. A másik szava általában nagyobb hatással tud ránk hatni, mint az interneten olvasottak, hiszen látjuk, hogy ezek könnyedén kivitelezhetőek. Vidd bele ezeket az apró lépéseket a hétköznapijaidba és add tovább a hírt!

Iker Franci

Előlről kezdeni vagy újrakezdeni? „Kezdjünk újra túrni és tanulni”

Írja ezt Vörösmarty 1845-ben. Az egyetemi lap tematikus számába szánt íráson gondolkodtam, amikor eszembe jutott a verssor. Mit jelent újrakezdeni és mit jelent előlről kezdeni?

Lehet-e egy személyt, egy vallást, egy nemzetet aszerint jellemezni, hogy előlről kezdő vagy újrakezdő? Mit jelentett 1845-ben „újrakezdeni túrni és tanulni” és mit jelent ma?

1. A nyelvi dimenzió. Elsőként nézzük meg, hogy a két szó jelentése hogyan viszonyul egymáshoz.

a) A Magyar nyelv értelmező szótára szerint az újrakezd ige azt jelenti, hogy „V[ala]mely munkát, tevékenységet, cselekvést, működést megszakítás után megint végezni kezd, újra folytat.”. A definíciót úgy is meghatározhatnánk, hogy az újrakezdés szervesen épít egy korábbi tevékenység során szerzett tapasztalatokra, azokkal valamilyen folytonosságot jelez. Az újrakezdés egyfajta számvetés is: valamit emlékként megőrizzük a múltból, mert fontos értéket képvisel és valamit azért őrzünk meg, hogy tanuljunk belőle.

b) Az előlről kezd szintagma már nem szerepel külön a szótárban. Az előlről határozószó a kezdés szavunk jelentését módosítja. Valamit nem csak az elején, hanem a közepén és a végén is kezdhethetünk. Az újságot például rendszerint a sportrovatnál, a végén szoktam kinyitni először. De érezzük, hogy van különbség a között, amikor a konkrét helyre utalunk az előlről határozószóval és amikor az újrakezdés szinonimájaként használjuk. Mondhatjuk, hogy az újrakezdés időbeli, az előlről kezdés térbeli dimenzióban mozog. Pontosabban utóbbiban metaforizációt találhatunk, amelynek alapja, hogy az adott tevékenységet térbeli entitásként tesszük feldolgozhatóvá, amelynek van eleje / közepe / vége. Az iskolában gyakran hangzik el a felszólítás: „Kezdd előlről!” Az előlről kezdés kifejezés sokszor csenghet negatívan. Az

előlről [’elejéről, elejétől fogva’] kezd, az elején kezd-hez képest magában hordja a ’megelőző sikertelen próbálkozás’ jelentést. A ragokat vizsgálva láthatjuk, hogy a -ról, -ről alapjelentésében eltávolodást, eltávolítást, tehát dinamikusságot fejez ki. „Elejéről elkezdve eljutottam a végére”. Ezzel szemben az -on; -en; -ön statikusságot.

c) Ha a két fogalommal szubjektív jelentéshalmazokat kellene leírnom, az újrakezdéshez a REMÉNYT, az előlről kezdéshez a REMÉNYTELENSÉGET tudnám kötni. És talán ezzel nem vagyok egyedül. Persze lehet ezzel vitatkozni és lehet pozitív konnotációkat kötni az előlről kezdés összetételhez: A természetfilmek végén gyakran halljuk: „és kezdődik minden előlről, a természet örök körforgásában”. Ahogy az újrakezdés is hordozhat negatív jelentést. „Újrakezdi a vallatást”. Használatuk tekintetében tehát nincs különbség a két kifejezés között, illetve ennek megállapításához további vizsgálatokra, empirikus kutatásra lenne szükség.

2. Mégis érdekes, hogy például a politikai pártok szlogenjei között az újrakezdés rendszeresen előfordul, az előlről kezdéssel viszont aligha találkozhatunk. Vajon miért? Számomra az előlről kezdés: nyűglődés, időpazarlás következményeként előálló kényszerűség, amelyben értelmetlenné válik a korábbi küzdés. Az előlről kezdés a múlt tapasztalatainak kitörlése, az identitásunkkal való szakítás.

Végül megemlítem, hogy találkozhatunk olyan kifejezéssel, amely ötvözi a két for-

mát: „Reggelenként mindent előlről újra-kezd az ember.” (Irodalmi Szemle, 1964/5 AZ IRODALMI NEMZETKÖZISÉGRŐL, Kulcsár Tibor: Hajnali meditáció). Bár itt beszélhetnénk tautológiáról...

Más jelentésben szinonima a két kifejezés. A magyar nyelv értelmező szótárának példamondatában is, az elhangzott beszédre vonatkoztatva azonos jelentést tulajdonít a kifejezéseknek: „előlről v. újra kezdi: azt mondja, amit az elején mondott; már elmondott dolgokat ismétel.”

Más nyelvek is hasonlóan tesznek különbséget, gondoljunk csak az angolra: do again, do over, restart, come again stb.

3. A nyelvi kitekintőben felvetett problémák után érdemes megnézni a verssor irodalmi-történeti vetületét. A cikkben nem kívánok kimerítően foglalkozni a különböző korokban felvázolható kontextusokkal és elemzésre sem teszek kísérletet. Csak néhány gondolatot, asszociációt gyűjtöttem csokorba az újrakezdéssel kapcsolatban.

„Mikor a hős végigéli emlékeiben, mit rejtegetett soha teljesen át nem gondolt múltja, talpra áll és mindent újrakezd.” (Fehér Ferenc: Magatartások. Bírálatok a hatvanas évekből. 349.).

Persze máshogy csenghetett a „kezdjük újra tűrni és tanulni” hangzatos szólama 1845-ben és mondjuk egy évszázaddal később a haláltáborok, a kitelepítésre, GULAG-ra hurcolt családok számára. 21. századi pozícionkból visszatekintve felmerül a kérdés: hogy áll most a Vörösmarty által emlegetett Bábéli torony építése, hiszünk még a töretlenül előrehaladó világban, a tudományban? Vagy hiszünk abban, hogy a sokszor leomló tornyot mégis érdemes tovább építeni, újrakezdeni? Vagy előlről kezdeni? Vagy kiábrándultunk? Esetleg megépült az újabb kor Bábele?

A 20. századi európai társadalomfejlődésre visszatekintve Vörösmarty után egy évszázaddal elkeserítő a látkép. A második háborút követően program százai fogalmazták meg az újrakezdés tervét. Aztán '89-ben a nemzeti megújódását, és így mindig újra és újrakezdve... de honnan?

4. A magyar irodalomban az újrakezdés fogalma mintha rendszeresen nagyon hasonló kontextusban kerülne elő – Arany-nál, Madáchnál, Vörösmartynál –. Mindhárman a küzdéssel kapcsolják össze, és rendszerint megemlítik a mégis szót. Újrakezdeni = mégis küzdeni.

5. A 20. század hajnalán az avantgarde művészek mottóként tűzték zászlajukra: „Romboljatok, hogy építhessetek, építsetek, hogy győzhessetek!” (Kassák). Az előlről kezdés ilyen nagy társadalmi-kulturális programként talán megvalósíthatatlan, legalább is hatalmas rombolást kellene hozzá véghezvinni. Bár Kassák a kulturális, társadalmi hagyományok lerombolását érthette ezalatt, és nem azt, ami a második háború után következett. A társadalmi-kulturális előlről kezdés, talán csak Isten számára adott lehetőség. Bár az emberiség számára az újrakezdés lehetőségét teremtette meg, az Új Szövetséggel.

6. Az, hogy a két fogalom több idegen nyelvben is megtalálható elgondolkodtat eredeti, valószínűleg egymástól különböző jelentésükön. Fogalmaink elhasználtak és sajnos sokszor keveredik a jelentésük, amelyeket teljesen nem is lehet (és talán nem is kell elválasztani egymástól). Ennek ellenére mégis érdemes figyelni arra, hogy adott kontextusban milyen konnotációkat hordozhatnak a szavaink és milyen hagyomány(ok) rakódtak a Főnix-madár-szerű újrakezdéshez, újjászületéshez...

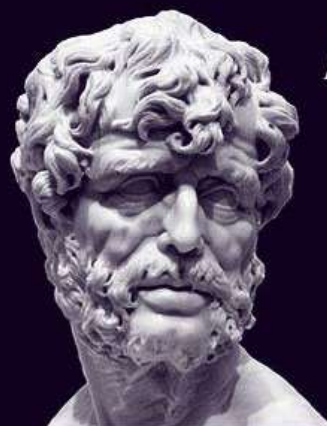
Révész-Juhász András

Docendo discimus,

vagyis tanítva tanulunk, tartja a Senecának (i.e. 4 – i.u. 65) tulajdonított latin mondás. A sok telet és nyarat megért bölcs alighanem a saját tapasztalatából tudta, hogy mester csak akkor lesz valaki, ha nemcsak elsajátította a tudományt, de tanítani is tud arra másokat, ha képes átadni a tudományát. Seneca az évtizedek alatt arra is ráébredhetett, hogy a tanítás, az oktatás, a nevelés alapvetően nem üzleti jellegű tevékenység, nem egyes embereknek amolyan adok-kapok kapcsolata. Sokkal inkább a figyelemfelkeltéshez, a kedvcsináláshoz, a másik ember alkotásra serkentéséhez hasonló. Tétélezzük fel, hogy a tanulnivaló önmagában is érdekes, ahogy mondani szokás, az utcán hever, csak le kell hajolni érte. Jobbára nekünk nincs időnk vagy kedvünk az iménti mozdulathoz, más szóval a tananyaggal való behatóbb foglalkozáshoz. Valami más érdekel, vagy egyszerűen csak tompák, fáradtak, unottak, kiábrándultak vagyunk. A tanár feladata az, hogy érdeklődést, vágyódást ébresszen a tárgy iránt, bízva annak megragadó, majd azután szabadon, önmagában is vonzerőt gyakoroló tartalmában. Egy bizonyos: mindig van pusztán a tárgyban is annyi tartalom, hogy az megfogjon, hogy érdekessé váljon és lekössön. Ha nem is egy az egyben ugyanolyan, de az énekköltő Isten-élményéhez hasonló lehet a tanult és vállalt hivatáshoz, legalábbis annak érdemi tartalmához való ragaszkodás, amennyiben az, „alva vagy ébren, derűben, vészben magához láncol, küzdesz vagy játszol...” (EvÉk 70.2). Az sem ámulatba ejtő felismerés, ha menet közben a tanárszámára kiderül, hogy a diákok nem legyőzendő ellenségek, nem is üzletfelek, hanem szövetséges társai, egyazon úton: az élet, szűkebben pedig a hivatás útján. Az oktató többnyire idősebb, ezért tapasztaltabb, jó esetben bölcsőbb a hallgatóknál, noha e két adottság sem magától értetődő. A tárgy alázatra kényszeríti a tanárt is úgy, hogy a diákja marad annak mindörökre: tanulja szüntelenül, nem csak tanítja. Nem vitás,

hogy több sebből vérzik a régi szállóige: jelesre az Úristen tudja az anyagot, a professzor csak jó lehet, a hallgató pedig közepesről indul... Tanár és diák azonos úton járnak, csak az előbbi valamelyest korábban rajtolt. Az élet El Camino-ja ez: itt nincsenek elsők és nincsenek győztesek. Ki-ki önmagával viaskodik és magáért, magának pihen meg az úton a cél felé. A cél pedig végső soron nem független tőlünk: Amikor a tanár értékeli a munkánkat, nem kívülről minősít minket, hanem magunkra akar ébreszteni bennünket. Hatványozottan igaz mindez a Teológiánkra: ott végképp tanítvány a tanár is. Diák és oktató, vizsgázó és vizsgáztató akkor tévednek a legnagyobbat, ha erről kölcsönösen megfeledkeznek. Az orvoskaron vagy a mérnökkaron ez megtörténhet, de a Teológián sohasem! Nem felmentés ez a szorgalmas készülés alól, hanem az összetartás és az összetartozás olyan testvéri formája, mely egyidejűleg van jelen a teljes közösségben. A napokban a Recepció melletti dobozból a kezembe került egy nagyalakú kötet, Lao Ce, Tao te King-jének, vagyis az Út és Erény könyvének számos nyelvre lefordított, gyönyörű szinopszisa. A Bibliánkat, keresztény hitünket, az egyházat juttatta eszembe: ahány ember és amennyi világtáj, annyiféle indulás és megérkezés. Az út azonban ugyanaz!

Bácskai Károly

As long as you live,
keep learning
how to live.

--SENECA

Új élet, áldozat és értelem

Amikor ezeken a fogalmakon gondolkodunk akkor általában ugyanazok a közhelyek (újévi fogadalmak, ígéretetek, nagy átalakulástörténetek, esetleg egy sikeresebb, tehetősebb élet kezdete) lepik el elménket. Keresztényként húsvét előtt még a mi vallásunkra is jellemző szokások juthatnak eszünkbe, mint a tojásfestés vagy éppen a nagypénteki vespera. Az én írásom azonban nem erről fog szólni, sőt eltérek szokásos antropológiával kapcsolatos témáimtól is és egy sorozatot fogok az olvasónak ebben a témában ismertetni.

Jézus Krisztus feltámadásának történetét már mindenki elég jól ismeri a templomból és az ezeket feldolgozó filmekből. Most arra fogok kísérletet tenni, hogy ennek a történetnek lényegét és mondandóját egy újabb világi szemszögből mutassam be. Az általam beharangozott mini-sorozat itt kapcsolódik be mondandómba, ugyanis szintén a halál és a feltámadás körül forog a cselekménye.

A napokban elérhetővé vált a Netflixen egy igen meglepő ausztrál sorozat melynek angol címe Glitch, magyarul pedig méltánytalanul a Gikszer nevet kapta. Az angol szó megfelelő jelentésére azért térek ki egy mondat erejéig, mert a magyar cím nem látja el az elsődleges feladatát, azaz a konnotációja (jelentése) nem utal a tartalomra, sőt számomra még elterelő hatást is keltett, ugyanis a „gikszer” szó elbagatelizálja cím eredeti mondanivalóját. Az eredeti szó jelentése sokkal inkább rendszerhiba, mintsem baki vagy gikszer, és leginkább az informatikában járatos személyek használják szakterminusként, amikor valamilyen parancs megakad és/

vagy ismételni kezdi magát, leginkább ahhoz hasonlítható az analóg eszközöknél, mint amikor a kazetta beakad és folyamatosan ugyanazt a részletet játssza le a magnó. A Glitch világában is hasonló eset történik: egy Yooran nevű kisvárosban számos elhalálozott ember mászik elő sírjából különböző korszakokból, kezdve a 18-ik századtól egészen 2014-ig. A helyi sheriff talál rájuk, James, akinek elsőre nehéz hinnie szemének, akárcsak Tamásnak az Újszövetségből, de mégis oltalmazója lesz a hat feltámadottnak. A történet misztikus vagy sci-fi részéről ennyit elég is mondanunk, hiszen az ok amiért bemutatom nem ehhez fűződik.

A sorozat több szálon fut és több szólamon is (irodalmi nyelven polifónikus), hiszen több eszmerendszert ismerünk meg, melyek közül egyik sem helyeselt vagy éppen elvetett. Van aki szerint isteni csoda ez a feltámadás, mások szerint az ördögi tudomány állhat a jelenség mögött és van aki teljesen tanácstalan. Ezek a szólamok többé-kevésbé jól kidolgozottak és egyedül is megállják a helyüket, de a katarctikus pont ezeknek a találkozásánál jön létre. Keresztény szemmel nézve érdekes lehet megfigyelni, hogy ki miként néz vagy éppen mit érez a természetfeletti események láttán. A cím itt válik igazán fontossá, hiszen a jelenség a Glitch nevet kapja, ami gyakorlatilag a főszereplő, James, érzelmeit tükrözi. James dilemája a legerősebb és hozzáállása egyedülálló, hiszen a két éve elhunyt nagy szerelme támad fel, tehát a férfinak hűsbavágóan személyes a tapasztalat. A hősrünk elé tárul a nagy kérdés több szereplő által is:

Vajon jó-e, hogy az alig elgyászolt felesége visszatér vagy inkább átok-e?

Hogy miért lehet párhuzamot vonni a Megváltó története és e sorozaté között az nem kérdés, hiszen mindkettőben feltámadnak emberek. A kérdés inkább az, hogy miért érdemes a kettőt összehasonlítani. A személyes tapasztalatom a sorozat közben az volt, hogy ezeknek az embereknek, már nincs helye a világban, innen ered a cím is az én értelmezésemben, így feltámadásuk gazdasági terminussal élve, inflálja az ember életet, hiszen áldozataiknak és haláluknak elveszik az értelme. Mikor a húsvéti történeten elmélkedtem és újraolvastam a Bibliában néhány részletet, arra jutottam, hogy Jézus nem ugyanilyen feltámadási történet részese, hiszen feltámadása után tanítványaival már nem él aktívan együtt, csak időnként jelenik meg, sőt néha nem is tudják, hogy éppen

közöttük van. Számomra azért is volt ez érdekes, mert közvetetten rezonál a sorozattal kapcsolatos benyomással is, mely szerint a feltámadás erkölcsi és vallási értelem nélkül természetellenes. Krisztus feltámadása éppen azért válik organikusá, mert tétje van és a Mennybemenettel végződik, míg a sorozat hőseinek nincs kimondott célja és feltámadásuk véletlenszerű.

Végszóként csak javasolni tudom a sorozat megtekintését is, hiszen az emberi étellel és annak komoly kérdéseivel (gyász, továbblépés, új élet kezdése, természet vs. tudomány) igyekszik foglalkozni egy olyan történet keretében, melyben számos szólam vagy narratíva összecsap. Elgondolkodtató párbeszédnek várnak a kíváncsi fülekre, melyekre a válasz vagy a reakcióink nem is biztos, hogy annyira egyértelműek lesznek.

Mátyás Gergő

Passiótörténet négy keréken

A passió előadások hagyománya egészen a középkorig nyúlik vissza. Az ilyen előadások sokat segítettek a történet megismerésében és megértésében a sokszor sem írni, sem olvasni nem tudó embereknek. Passió előadásokat ma is számos helyen tartanak. Gyülekezeti ifjúságok, iskolai osztályok vagy mi teológus hallgatók is évről évre megjelenítjük Jézus passiótörténetét.

A Mevisz-Bárcánál 2003 óta hagyomány, hogy nagyhéten ellátogatnak egy egyházmegyébe és az ott lévő gyülekezeteknek és iskoláknak adják elő a bibliaiszzenvedéstörténetet. Mozgássérültek és segítők közösen.

***Nehéz szavakban
összefoglalni, hogy mitől
különleges és mitől jó ez az
alkalom.***

Egyrészt óriási élmény mozgássérülteknek és segítőknek közösen megírni a passió szövegekönyvét, kiválasztani az énekeket, beosztani a szerepeket. Belekerülni a történetbe és elképzelni, hogy ők milyen tanítványok lettek volna Jézus mellett... Utána pedig járni a városokat és falvakat, igaz, már nem szamárháton, hanem kisbuszokban ülve, és újra és újra közösen eljátszani a történetet. Együtt lenni a barátokkal, közösen fájni, ha nem fűtik a templomot, és közösen megenni azt a sok süteményt, amit a vendéglátó gyülekezetek készítettek és közben sokat beszélgetni, együtt nevetni vagy sírni.

Másrészt óriási, de egyben szokatlan élmény is a nézőnek, vagy gyülekezetnek. Szokatlan, mert olykor nagyon erősen kell figyelni, hogy az ember megértse az akadozó, nehezen megformált beszédet. Néha pedig várni, hogy egy tanítvány vagy egy főpap lassan botra és mankóra támaszkodva vagy kerekesszékekben ülve átsétáljon a színen. Mégis itt válik egészen

kézzelfoghatóvá, egészen közeli valósággá ez az ézsaiási mondat: „Megvetett volt, és emberektől elhagyatott, fájdalmaik férfia, betegség ismerője. Eltakartuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törődtünk vele.” (Ézs 53,3)

A legnagyobb élmény mégis az, hogy nézők és szereplők, sérültek és egészségesek közösen megtapasztaljuk, hogy úgy lehetünk ott a passiótörténetben, ahogy épp vagyunk. Nehezen beszélve, lassan járva, négy keréken gurulva, segítve, vagy segítséget elfogadva, ha pedig a helyzet úgy hozza, akkor az online térben.

Mihályi Kata

Lehet egy gyilkosból pap? *Corpus Christi* - filmajánló

Krisztust a „bűnösök barátjának” is nevezik, hiszen elhívja és felkarolja a vétkeket. Ennek ellenére nehezen elképzelhető, hogy egy büntetett előéletű emberből pap legyen. A mozik bezárása miatt talán kevesebben láthatták Lengyelország 2020-ban Oscar-díjra jelölt, Corpus Christi című filmjét, pedig elgondolkodtató, tartalmas és mindenképpen megérdemli a figyelmet, legyen a néző hívő keresztény vagy sem.

A magyar mozikban 2020 júliusában bemutatott Corpus Christi (Boże Ciało) című lengyel film számos díjat és elismerést nyert el tavaly, a 92. Oscar-gálán pedig a legjobb nemzetközi játékfilm kategóriájában jelölték. Az aranyoszobrot végül az Élősködők című dél-koreai film zsebelte be, ez azonban nem von le az alkotás értékéből, érdemes az online filmes oldalakon felkutatni.

Egyház nélküli hívek

Az alkotás Jan Komasa rendező harmadik nagyjátékfilmje, melynek témája az aktuális lengyel viszonyokra is reflektál, hiszen a katolikus országban az emberek több, mint 90%-a hisz Istenben, mégis csak töredékük gyakorolja intézményesen is a vallást. A rendező elárulta, hogy a kommunizmus évtizedeiben egyedül az egyház tudott biztonságot, közös teret nyújtani az embereknek, a rendszerváltás után azonban visszaesett az egyház népszerűsége. Az emberek úgy gondolták, már nem kell templomba járniuk ahhoz, hogy szabadnak érezzék magukat, így a hívő keresztények aránya meredeken csökkent a népességben belül. Az egyház éppen ezért sokszor veszélyeztetve érzi magát, így nem támogatja a modern kezdeményezéseket, úgy ahogyan a Corpus Christi című filmet sem.

A témaválasztás aktualitását erősíti, hogy a film alapjául igaz történet szolgált. Lengyelországban több olyan eset is

előfordult, hogy valaki álpapnak adta ki magát, akár több éven keresztül. Az indokok között többnyire a vagyonszerzés dominált. Ennek a filmnek a főszereplője azonban azért szeretne pap lenni, hogy Istent szolgálja. Daniel (Bartosz Bielenia) azonban büntetett előítéletű, rablások és gondatlanságból elkövetett emberölés miatt ítélték el, így nem teljesülhet az álma. Egy ilyen ember nem lehet pap. Vagy mégis?

Megváltó reverenda

Daniel a javítóintézetben szolgáló karizmatikus katolikus pap hatására tér meg. Jó magaviselete miatt feltételes próbaidőre engedik, amit egy kis település melletti fűrésztelepen tölt. Hazugság és véletlenek folytán Daniel az alkoholproblémái miatt kórházba kényszerülő helyi papot helyettesíti. A reverenda felöltése a múlt bűnei és az emberek előítéletei alól szabadítja fel a főhőst, aki megtapasztalja a papi hivatás örömeit és nehézségeit egyaránt: prédikál, gyóntat, feladja az utolsó kenetet.

A karizmatikus fiatal egyre több támogatóra talál, de szembesülnie kell egy, a falut megrázó tragikus baleset fájó emlékeivel is. Kiderül, hogy a település hét lakója esett áldozatul egy autóbalesetnek. A megemlékező táblán azonban csak a hat fiatal képe szerepel, akik egy autóban utaztak. A másik kocsi egy idősebb férfi, a baleset feltételezett okozója vezette. Neki

és özvegyének sem tudtak megbocsátani a gyászoló családok, így a férfi holtteste özvegye házában marad, aki nem temetheti el bűnös férjét. Daniel célja, hogy megbékítse a falu lakóit és megértesse velük, hogy bármi is történt a múltban, az igazi szeretet és megbocsátás elfedez minden bűnt.

„A megbocsátás nem egyenlő a felejtéssel. A megbocsátás a szeretetet jelenti. Vétkei ellenére szeretni valakit. Akármiben is vétkes.” - így fogalmazza meg Daniel a film fontos tanulságát.

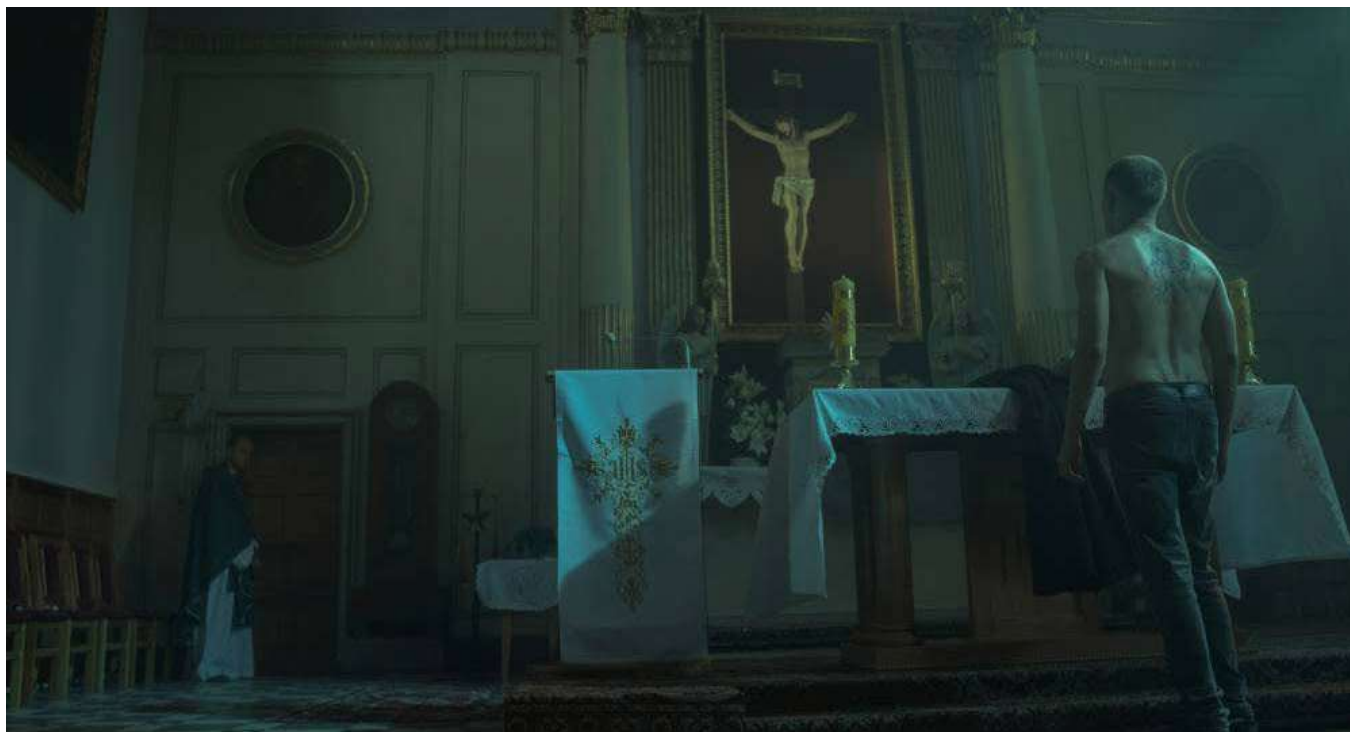
A megbocsátás felszabadító története
A Corpus Christi jelentése: Krisztus Teste, mely nemcsak az Oltáriszentséget jelenti, hanem úrnapja ünnepét is, mely tiszteletére szokás körmenetet tartani, ez is látható a filmben. Emellett Krisztus Teste az Egyház is, mely szintén fontos szereplője a filmnek.

A főszereplő egyfajta modern, esendő Krisztus-karakterként is értelmezhető,

melyet az evangéliumi utalások is erősítenek, mint például a Júdáshoz hasonló áruló alakja, vagy a film végén Krisztusra tekintő, ruháját eldobó Daniel jelenete. Ennek ellenére a főszereplő hangsúlyozza saját és az emberek bűnösségét, ezzel szemben pedig Krisztus tökéletességét. A film egyes elemei egyházkritikaként is értelmezhetőek, mely azt sugallja, hogy sokszor hiányzik az együttérző pap alakja, aki a szertartásos elemek mellett nehezen tekint valóban az emberekre.

Az izgalmas történet mellé egy megrázó képi világ társul, mely reálisan ábrázol minden élethelyzetet. A főszereplőt alakító Bartosz Bielenia szuggesztív játéka végig magával ragadja a nézőt. A filmnek erőssége a számos értelmezési lehetőséggel bíró forgatókönyv, mely az események átgondolására készíti a nézőt. Annak ellenére, hogy elítéltem a megbocsátani nem tudó falusiakat, valahol mélyen azonosultam is lelkületükkel, hiszen a történet elején én magam Danielt ítéltem el, és nehezemre esett megbocsátani múltbéli vétkeiket és hiányosságait. A történet végére ez feloldódott így a film számomra a megbocsátás felszabadító történeteként értelmezhető.

Szebenszki Noémi

Áhítat a március havi ige alapján

**„Mondom nektek, ha ezek elhallgatnak,
a kövek fognak kiáltani.” Lk 19,40**

A nagyhét közeledtével havi igénk a virágvasárnapi eseményekre irányítja figyelmünket. A rövid szakaszban Jézus a farizeusoknak arra a kérésére válaszol, hogy hallgattassa el tanítványait. Jézus válaszában Habakuk próféta egy mondatára is utal /Hab 2,11/, aki a mások vagyónát felhalmozó és másokból meggazdagodó igazságtalanság láttán arról beszél, hogy ha az embereket el is hallgattatják, de akkor a falban lévő kövek fognak igazságért kiáltani. A kiáltáshoz, a panaszhoz – bármilyen furcsán hangozzék, - bizalom kell, és nyitottság. Sok ember, aki átment sok megaláztatáson, az a képességét veszti el, hogy tudjon nyitott lenni.

Marcali laktanyában eltöltött időmből 1984-ből van egy emlékem ezzel kapcsolatosan: két srác a mi ütegünkben elkövettek egy pitiáner lopást, amit az ezred vezetősége jól felfűjt, és katonai bírósági ügy lett belőle és elítélték őket majdnem egy évre. Nagyatádra kerültek a katonai börtönbe, melyet kedélyesen csak „futkosónak” hívott mindenki. Még bent voltam, amikor szabadultak: meglehetősen megváltoztatta őket a katonai fegyház. Akikkel egy körletben voltak, azoknak feltűnt, hogy mindig úgy álltak, hogy ne tudjon senki a hátuk mögé kerülni. Mindig olyanok voltak, mint a megfeszített íj: ugrásra, ütésre készen, de a tekintetük is megtört lett, eltűnt belőle a csillogás, és többé nem barátkoztak senkivel, annyira gyanakvóak lettek.

Ha nem feltétlenül ilyen szinten, de mást is elérhet az az állapot, amikor zárttá válik. Bár helyzete biztonságosnak tekinthető, mert se be nem fogad semmit, se ki nem ad magából semmit. Aki idáig jut, lehet, hogy biztonságosnak gondolja a helyzetét, vagy úgy gondolja, hogy jól teszi, ha vigyáz magára, de mégis nagy bajban van. Mert nem képes többé nyitottá válni. Nem képes többé arra, hogy megnyisson legalább egy kicsi ajtót, egy aprócska bejáratot, ahonnan

egy segítő kéz elérhet hozzá.

Aki reménykedik, az nyitva hagy lelke ajtóit közül egyet. Nyitva van egy bizonyos irányba és sebezhető is, de ugyanakkor segíteni is lehet rajta. Azon az emberen lehet segíteni, aki megmarad sebezhetőnek, azaz nyitottnak. Aki vállalja annak a kockázatát, hogy esetleg még csalódás is érheti.

Azok, akik kétezer éve Jeruzsálemben Jézus bevonulásánál ott voltak, üdvözölték, ruháikat az útjába leterítették, és palmaágakat lengettek, valamennyien reménykedni merő emberek voltak. Olyanok, akik sebezhetőek voltak, mert megnyíltak egy reménység számára. Egy olyan várakozás számára, mely a jövő irányába bizalommal tekint. Nyitottságukban aztán sokan csalódtak, mert amiben reménykedtek nem teljesen az volt, mint amit Jézus valóban képviselt és elhozott, de még a csalódás is jobb, mint a teljes zártság, bezárkózás, érdektelenség.

Jézus azon tud segíteni, aki valamiben nyitott maradt, aki vállalja a kockázatát annak, hogy esetleg bántani fogják, hogy megsérülhet, mert csak ennek a kockázatával együtt lehetünk Isten Országának várományosai is. És ennek a nyitottságnak a jelképe a kiáltó kő, annak a reménynek a jelképe, hogy egyénileg kieshet ebből egy-egy individuum, de akkor más fog a helyére állni.

Jézus jön felénk, és mi, akik még merünk, akarunk reménykedni, üdvözöljük Őt, aki igényt tart nyitottságunkra, bizalmunkra. Igénybe akarja venni jövőre irányuló vágyainkat. Nem mondja nekünk sem azt, hogy amiben reménykedünk a jövőt illetően, az ugyanaz, mint amit Ő valóban el fog hozni, de azt azonban megígérte a benne bízóknak, tanítványainak, hogy a csalódás mértéke soha nem lesz akkora, hogy képes legyen a reményt teljesen megingatni bennünk. Hiszen a Miatyánkban a kísértéssel kapcsolatban azt mondta, - és ezt az eredeti szöveg alapján imádságainkban azt kérjük, hogy Isten nem kísértsen minket erőnkön felül. Csalódást érzek azzal kapcsolatban, hogy

még mindig karanténban, lezárva és a találkozás lehetőségétől megfosztva töltjük a mindennapokat, mert nem gondoltam volna, hogy ez még egy évvel később is ilyen mértékű lesz. Ez tehát csalódás, de:

Virágvasárnap tükrében a „kísértés” a csalódás. Ahogy a kísértés sem küszöbölhető ki, úgy a csalódás sem, de nem a csalódás hiánya, vagy lehetősége a kérdés számunkra, hanem a csalódás mértéke, mert erre nézve kérnünk kell Istent, hogy ne erőnket meghaladó csalódásokat zúdítson ránk, hanem csak olyanokat, melyeket el tudunk hordozni és megőrizhetjük, hitünket, bizalmunkat, azaz nyitottságunkat. Ezt adja nekünk Isten! Ebben kell közösen együtt kérnünk Őt. Ámen

Réz-Nagy Zoltán

Tartalom:

Előszó.....	2.0
Az irodalom mindig reflektál a korra, amelyben élünk.....	3.0
Mindjárt vége.....	4.0
10 lépés a szokásaink megváltoztatásában.....	6.0
Elölről kezdeni vagy újrakezdeni?.....	8.0
Docendo discimus.....	10.0
Új élet, áldozat és értelem.....	11.0
Passiótörténet négy keréken.....	12.0
Lehet egy gyilkosból pap?.....-	14.0
Áhítat.....	16.0

Következő megjelenés:

2021. Május

Téma: “Elmondanám...”

Szerkesztőség:

Főszerkesztő: Jeszencsák Lilla

ETO szerkesztő: Dobri Eszter

Hogy van
ezer vész és válság,
az igaz, de (...)
mint megígérte a végzet,
békés hon vár ránk.

-Vergilius

